

HISTORIA I ROZWÓJ LITURGII

CO TO JEST LITURGIA?

leiturgia – *leitōs* publiczny, *ergon* – praca, służba = ‘działanie na rzecz ludu’ (w starożytnej Grecji: użycie świeckie i religijne)

Na Wschodzie: od IV w. cały kult, od XI w. tylko Eucharystia

Na Zachodzie: od XVIII w. (wcześniej m.in. *opus dei*, *sacri riti*, *ministeria*, *celebratio*, *cultus*...)

Prosper Guéranger

(1805-1875), francuski benedyktyn, jeden z inicjatorów ruchu odnowy liturgicznej, opat Solesmes

„Liturgia jest zbiorem symboli, śpiewów i czynności, przy pomocy których Kościół wyraża i manifestuje swoją cześć względem Boga”.

Romano Guardini

(1885-1968), niemiecki ksiądz pochodzenia włoskiego, teolog, filozof, uczestnik SVII

„Liturgia jest publicznym, prawnie ustalonym kultem Kościoła, który jest wykonywany przez specjalnie wybranych i prawnie upoważnionych przedstawicieli”.

Odo Casel

(1886-1948), niemiecki benedyktyn, należał do opactwa w Maria Lach

„Liturgia to misterium Chrystusa i Kościoła”.

Pius XII

(1876-1958), encyklika „Mediator Dei” (20 XII 1947)

„Liturgia obejmuje całkowity kult publiczny Ciała Mistycznego Chrystusa, a więc Jego Głowy i Członków”.

Sobór Watykański II

(1962-1965), Konstytucja o Liturgii Świętej
„Sacrosanctum Concilium”

„Słusznie zatem uważa się liturgię za wypełnianie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa. W niej przez znaki dostrzegalne wyraża się i w sposób właściwy dla poszczególnych znaków dokonuje uświęcenie człowieka, a Mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, sprawuje pełny kult publiczny”.(7).

Liturgia jest:

- wykonywaniem kapłańskiego urzędu Chrystusa
- uobecnieniem misterium paschalnego
- antycypacją liturgii niebieskiej i uczestnictwem w niej na ziemi. *„liturgia ziemską daje nam niejako przedsmak uczestnictwa w liturgii niebieskiej”* (SC, 8).
- uświęceniem człowieka i uwielbieniem Boga
- dziełem Chrystusa i Kościoła

Cechy Liturgii:

- **hierarchiczny:** liturgia wyraża hierarchiczność Kościoła. Uwidacznia się to szczególnie, gdy przewodniczy biskup. Każdy zaś spełnia specyficzną dla siebie funkcję w zgromadzeniu liturgicznym wg natury rzeczy i na mocy przepisów (SC, 28).
- **społeczny:** Chrystus łączy wszystkich uczestniczących w liturgii w swoje Mistyczne Ciało. Stąd m.in. podziału funkcji liturgicznych
- **publiczny:** liturgia nie jest zarezerwowana dla jakiejś elitarnej grupy, ale ma być dostępna wszystkim.
- **całkowity:** liturgia winna angażować całość osoby ludzkiej (duszę, serce, umysł, ciało, zmysły), nie może być odizolowana np. od moralności, przeżyć wewnętrznych.

SŁOWA - KLUCZE

- katabatyczny (gr. zstępujący)
- anabatyczny (gr. wstępujący)

Liturgia jest komunikacją między Bogiem a Jego ludem. Jest to święta wymiana, dialog. Bóg w tym dialogu uświęca, zbawia, wyzwala człowieka, jednoczy ze sobą. Człowiek zaś na to boże działanie odpowiada uwielbieniem i chęcią życia i pójścia za Jezusem. Stąd spotyka się wspomnianą przeszłość, oczekiwana przyszłość i teraźniejszość objawiona w znaku (liturgicznym) oraz wzywająca do zaangażowania się, odpowiedzi Bogu.

- **anamneza** (gr.)/zikaron (hbr.)
wspomnienie zbawczych dzieł Boga, ale nie tylko wspomnienie wydarzenia z przeszłości, ale poprzez działanie Ducha Świętego, są one obecne, uczestniczymy w nich.
- **epikleza** (gr. wezwanie) – modl. o bożą obecność, aby Bóg pobłogosławił i uświęcił rzecz lub osobę, bez wezwania Ducha Świętego liturgia „nie pójdzie”.

ETAPY POWSTAWANIA LITURGII

1. 'chrzczenie" judaistycznych i pogańskich form (chrześcijanie pochodzenia żydowskiego, judeochrześcijanie, zachowywali swoje judaistyczne zwyczaje nadając im charakteru chrześcijańskiego + celebrowanie Eucharystii; chrześcijanie pochodzenia pogańskiego, etnochrześcijanie, wytwarzali swoje formy lit. oparte na wł. tradycjach + celebrowanie Eucharystii_
2. improwizacja „[przewodniczący modli się] ile może...”
3. pierwsze teksty (*libelli – kartki z tekstami lit. i sakramentarze – zebrane w jeden tekst libellii*) *Sakramentarz Weroneński (V/VI), S. Gregoriański/Hadriański (VI), S. Gelazjański (VIII), lekcjonarze, Ordines Romani*
4. pierwsze mszały i pozostałe księgi liturgiczne

Liturgia w Kościele

Kościół Katolicki = Kościół Rzymski + 21
Kościołów *sui iuris* ('własnego prawa')

Na Zachodzie

- ryt północnoafrykański (+)
- ryt rzymski
- ryt galijski (+)
- ryt celtycki (+)
- ryt Sarum(+)
- ryt ambrozjański
- ryt hiszpańsko-wizygocki, mozarabski (Toledo, Braga)
- ryt paryski (+)
- ryt zairski
- ryt anglikański (?)
- ryty monastyczne (+) (np. benedyktyński, cysterski, dominikański, karmelitański, kartuski, premonstratański) (jako „interpretacja” r. rzym.)

Na Wschodzie:

1. rodzina aleksandryjska:

- koptyjski
- etiopski

2. rodzina antiocheńska (zachodnio-syryjska)

- maronicki (!)
- zachodniosyryjski
- syro-malankarski

3. ormiański

- ormiański

4. chaldejski (wschodnio-syryjski)

- chaldejski
- syro-malabarski

5. bizantyjski

- bizantyjski

Ordo Romanus I Missale Romanum Missale Romanum
(koniec VII w.) Trydent, 1570 SVII, 1970

Znak krzyża Znak krzyża i pozdrowienie
Ps 43 z ant. Akt pokuty
Spowiedź powszechna
Wersety psalmiczne
Dwie apologie

Introit	Introit	
Kyrie eleison	Kyrie eleison	(Kyrie eleison)
(Gloria)	(Gloria)	(Gloria)
Kolekta	Kolekta	Kolekta
I czytanie	I czytanie	I czytanie
Graduał	Graduał	Psalm
	(II czytanie)	

Śpiew przed ewangelią Śpiew przed Ewang. Śpiew przed Ewang.
Ewangelia Ewangelia Ewangelia

(Homilia)

(Credo)

(Credo)

Modlitwa wiernych

Odebranie darów

od wiernych

Ofiarowanie

Błogosławieństwo nad

Segregacja i ustawienie

chleba

chlebem

darów na ołtarzu

Złączenie wina i wody

Złączenie wina i wody

Złączenie wina i wody

Ofiarowanie wina

Błogosławieństwo nad

winem

Apologia

Apologia

Błogosławieństwo darów

(okadzenie)

(okadzenie)

Obmycie rąk	Obmycie rąk + Ps 26, 6-12	Obmycie rąk + Ps 51, 4
	Modlitwa polecenia darów	
	Wezwanie do modlitwy	Wezwanie do modlitwy
Modl. nad darami	Modl. nad darami	Modl. nad darami
Modlitwa eucharystyczna	ME	M Eucharystyczna
Ojcze nasz + embolizm	Ojcze + embolizm	Ojcze + embolizm
Znak pokoju	Modlitwa i znak pokoju	
Łamianie chleba +	Łamanie chleba +	Łamanie chleba +
Baranku	Baranku	Baranku
Złączenie postaci	Złączenie postaci	Złączenie postaci
	Modlitwa Panie Jezu Chryste	
	i ew. znak pokoju	
	Dwie apologie	
Komunia	Komunia	Komunia
	Puryfikacja i dwie apologie	Puryfikacja i apologia
Modlitwa po komunii	Modl. po kom.	Modl. po komunii

